

EPHEMERIDES THEOLOGICAE
ZAGREBIENSES

Bogoslovska

SMOTRA

GOD. L
ZAGREB 1979. BR. 1

*Svome velikom kancelaru
nadbiskupu zagrebačkom i metropoliti
predsjedniku Biskupske konferencije Jugoslavije
dr hon. c. Franji KUHARIĆU
prvaku katoličke Crkve u Hrvatskoj
o šezdesetoj godini života (1919–1979)
o petnaestoj godini biskupstva (1964–1979)
u desetoj godini upravljanja (1970–1980)*

*Zagrebačkom nadbiskupijom
S POŠTOVANJEM POSVEĆUJE
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU*

SEDAMDESET GODINA I PEDESET GODIŠTA BOGOSLOVSKE SMOTRE

Dr Adalbert Rebić

Ove godine naš jedini hrvatski znanstveni teološki časopis slavi dvostruki jubilej, *sedamdeset* godina postojanja i *pedeset* godina izlaženja. Zapravo ove je godine već *devedeset* godina otkad se o njemu počelo ozbiljno snovati. Još 1898. godine profesorski zbor našeg Bogoslovnog fakulteta sastavio je program za izdavanje teološko-filozofskog časopisa i pozvao na djelo profesore svih bogoslovnih učilišta u hrvatskim zemljama. Na izdavanje *Bogoslovske smotre* mislilo se zapravo odmah poslije otvaranja Hrvatskog sveučilišta godine 1874. Pa kad se taj naum nije ostvario prilikom otvaranja novog Hrvatskog sveučilišta, profesorski je zbor naumio prvi broj *Bogoslovske smotre* objaviti o petnaestoj obljetnici opstanka Hrvatskog sveučilišta i Bogoslovnog fakulteta (1889/1890). Međutim, i taj se naum izjalovio.

Budući da Bogoslovni fakultet nije mogao ostvariti svoj davni san o izdavanju *Bogoslovske smotre*, to se usudio učiniti *Katolički list*. Uredništvo *Katoličkog lista* odlučilo je godine 1908. preuzeti inicijativu za izdavanje *Bogoslovske smotre* u svoje ruke. I ono je doista godine 1910. uspjelo ostvariti taj velecijenjeni i plemeniti pothvat. U *Predgovoru* prvome broju *Bogoslovske smotre* uredništvo piše: „Nikomu draže od nas da se Bogoslovska smotra izdaje u ime Bogoslovskega fakulteta, ali kad to ne može da bude, držasmo i držimo, da se ne šmije s izdavanjem Bogoslovske smotre dulje otezati. S poniznim pouzdanjem u Božju pomoć i milost te s potpunim uvjerenjem, da radimo za dobru i plemenitu stvar, počinjemo izdavati eto ovu reviju.” (BS 1/1910/ str. 2). Ispočetka je *Bogoslovska smotra* izlazila kao prilog *Katoličkom listu*, kao njegov integralni dio. Izlazila je četiri puta godišnje, tj. svaka tri mjeseca u opsegu od 6 i pol štampanih araka. Dobivali su je svi pretplatnici *Katoličkog lista*. Prvi urednici bili su dr Josip Pazman, kr. sveuč. profesor i urednik *Katoličkog lista* i dr Edgar J. Leopold. Uredništvo je odlučilo da *Bogoslovska smotra* ima donositi oveće radove s područja dogmatike, biblijskih znanosti, Crkvene povijesti, morala, prava, pastorala i ostalih teoloških praktičnih disciplina. Povrh toga trebala je imati: a) Bogoslovsku kroniku; b) Recenzije djela i nekih radnji u drugim smotrama; c) Pregled slavenskih i neslavenskih teološko-filozofskih smotri i d) Bibliografiju. Uredništvo je na suradnju pozvalo sve profesore i teologe, poglavito profesore Bogoslovskega fakulteta u Zagrebu, zatim profesore bogoslovnih učilišta u Zadru, Sarajevu,

Gorici, Đakovu i Senju, profesore franjevačkih bogoslovija u Dubrovniku, Sarajevu i Zaostrugu, te profesore Dominikanskog zavoda sv. Tome u Dubrovniku, kao i sve ostale svećenike svih hrvatskih biskupija, bili oni župnici ili kapelani, katehete ili duhovnici, prelati ili kanonici, bili oni u službi ili mirovini. One prve je ljubazno i uljudno pozvalo na suradnju – na što su po svojoj službi pozvani – a ove druge je usrdno molilo da budu barem prijatelji *Bogoslovske smotre*, da je podupru molitvom i pretplatom (BS 1/1910/ broj 1 str. 2–3). Uredništvo je sve pozvalo na suradnju: „Okupimo se svi oko ove naše Bogoslovske smotre, sjedinimo sile, pa jedni perom a drugi pretplatom – potpomažimo to mlado i novo hrvatsko katoličko poduzeće!” (BS 1/1910/ str. 3).

Dva je godišta tako *Katolički list* uređivao *Bogoslovsku smotru*. Godine 1912. uređivanje *Bogoslovske smotre* preuzima profesorski zbor Bogoslovskog fakulteta Kraljevskog sveučilišta Franje Josipa I. U *Predgovoru* III. godišta Uredništvo čitateljima piše slijedeće: „Profesorski zbor se riješio na tu zadaću istom sada, jer su tek od danas uklonjene sve zapreke, što no su dojako bile na putu davnoj želji profesorskog zbora izdavati periodički bogoslovski časopis. Hvala i od Boga i od ljudi mecenatskom daru preuzvišenog gospodina Nadbiskupa dra Jurja Posilovića, potpori presvijetlog gospodina Nadbiskupa koadjutora dra Antuna Bauera i pripomaganju prečasnog prvostolnoga Kaptola zagrebačkog. Bogoslovskoj je Smotri postavljen čvrst financijski temelj. U drugu ruku našlo se eto kolo prokušanih radnika u bogoslovskim strukama, i tu se jamči jedan za drugoga, da će svoje pero posvetiti Bogoslovskoj Smotri. Sad se profesorski zbor pouzdano nada, da će Bogoslovska Smotra iskupiti obećanje, što ga daje svojim čitaocima i da će unapredak dobiti povjerenje, što joj ga pokazuju njeni visoki pokrovitelji” (BS 3/1912/ str. 1). Profesorski zbor je za odgovorne urednike izabrao članove svoga zbora: dra Josipa *Pazmana* i dra Franu *Barca*. Uredništvo opet moli bogoslovske zborove svjetovnog i redovničkog klera u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni i Hercegovini, Dalmaciji i Istri da kao zajedničari rade u BS. Uredništvo ujedno moli i sve ostale svećenike i svjetovnjake „latinskog i grčkoga obreda u svim zemljama, gdje god nastavaju Hrvati, da bi se svim marom zauzeli i podupirali BS kako suradnjom tako i pretplatom” (ondje, str. 2).

Smotra je od početka željela biti znanstven i praktično-informativan list. Željela je obuhvatiti sve bogoslovske struke i pisanje temeljiti na tekovinama prirodnih, historijskih, filozofskih i drugih znanosti. Od početka je željela biti *ekumenski* usmjerena, što je za ona vremena bilo „aliquid novi”. „Napose ističemo da smo u prvome redu radi donositi stvarne stručne članke, što zasijecaju u bogoslovsku literaturu istočnjaka, ne bi li i mi prinijeli koji kamečak k sjedinjenju ili barem k oslabljavanju protivština, koje nas na žalost još i danas dijele od kršćanske naše i slavenske braće. Jednako smo vazda spremni naći prostora za domaću našu crkvenu povijest” (BS 3/1912/ str. 2). Uredništvo je u *Predgovoru* III. godištu dalo i obrise BS. U prvom redu žele objavljivati tzv. pozitivne bogoslovske znanosti (apologetiku, povijest i biblijske znanosti), na drugom mjestu spekulativne znanosti (dogmatiku i moral), na trećem pak praktične oveće rasprave (juridičke, liturgijske, homiletske, hodogetske itd). Žele objavljivati i oveće rasprave, zatim bilješke iz bogoslovskih knjiga („analecta”), potom

događaje iz praktičnih disciplina (kazusi, liturgičke crtice), recenzije svih domaćih knjiga s područja bogoslovske struke i znamenitijih stranih djela, kratke „preglede” stručnih časopisa i „obznanjivanje” knjiga stiglih na uredništvo.

S tim je ciljevima i obrisima *Bogoslovska smotra* ušla u prvi svjetski rat i kontinuirano izlazila sve do 1919. godine, unatoč svim neprilikama i teškoćama koje je rat nametnuo. „Dugi rat i slom bivše države skrhao je na poslijetku financijski i noge Bogoslovskoj Smotri... Po zakonu ustrajnosti podržavala se Bogoslovska Smotra još i godine 1918. Ali godine 1919. moglo se odštampati samo još dva sveščića. Na to je Bogoslovska Smotra – zamrla. Godine 1920., 1921. i 1922. nije se pojavila.” (Usp. F. Barac, U dvadeset i peto godište..., BS XXV (1937) str. 4).

Godine 1922. ozbiljno se radilo na tome da se *Bogoslovska smotra* opet uskrisi na život. Dne 19. listopada 1922. održan je osnivački sastanak na kojem je osnovano teološko društvo pod nazivom Hrvatska bogoslovska akademija. Ono je u svoje najpreče zadatke uvrstilo izdavanje *Bogoslovskoe smotre* (O osnivanju teološkog društva Hrvatska bogoslovska akademija i o povijesti izdavanja *Bogoslovskoe smotre* vidi T. Šagi-Bunić, *Apel čitateljima Bogoslovskoe smotre*, BS XLVII /1977/ str. 355, i uopće str. 353–376). Dne 17. veljače 1923. definitivno su odobrena Pravila HBA (Unutarnji odio Uprave Zagreb br. 6236) – Crkvenu je potvrdu podijelio zagrebački nadbiskup dr A. Bauer tek četiri godine kasnije, 20. siječnja 1927. – (usp. T. Šagi-Bunić, nav. dj., str. 355).

Godine 1923. *Bogoslovska smotra* opet izlazi. U *Predgovoru* Uredništvo u zbitim rečenicama iznosi slijedeće: „O potrebi naše Smotre ne treba ni govoriti, pogotovu danas, kad se u svim granama profanih znanosti zapaža tolika intenzivnost i razvitak. Uzme li se pak u obzir, da profane znanosti postavljaju u okvir svojih težnja često transcendentalna pitanja u kojima iznose i takove tvrdnje, koje zadiru u bit i smisao svega onoga, što se razumijeva pod pojmom kršćanstva, to se još više osjeća, kako je u tom Babelu ideja i aksijoma, potrebna jedna bogoslovska stručna revija, koja će na znanstvenoj bazi utvrđivati s jedne strane neoborivu istinitost i veličinu kršćanstva, a s druge strane prikazivati kako sve niti naučnoga i duševnoga rada logično vode k apsolutnom biću. 'Bogoslovska Smotra' iskrsava danas na širim osnovama. Prije bijaše ona organ zagrebačkog bogoslovske fakulteta, danas je glasnik svih bogoslova, koji se kupe u Hrvatskoj Bogoslovskoj Akademiji... Bogoslovska Smotra će obrađivati sva pitanja iz svih grana teoretske i praktične teologije ne isključivši dakako ni filozofije” (BS 1923, str. 1). Zamisao o ulozi koju bi časopis ubuduće imao ostvarivati bila je dalekosežna, jer se najavljuje da će *Bogoslovska smotra* nastojati „da pred vanjskim svijetom bude svjetlo ogledalo našeg naučnog rada uopće... Zato primamo članke i prikaze u klasičnim i u velikim evropskim jezicima, zato saopćujemo resumeje i rezultate naših radova u idiomima pristupačnim naučnome svijetu” (str. 2). Po ovome se vidi da je *Bogoslovska smotra* imala nakanu biti instrument teološkog komuniciranja na domaćoj teološkoj razini i ujedno neki most između teološke misli među Hrvatima i teološke misli u Evropi.

Od toga je vremena izdavač *Bogoslovskoe smotre* teološko društvo HBA, a urednik u ime profesorskog zbora prof. dr. Stjepan Bakšić. Kasnije, naime 1925. godi-

ne, Odbor teološkog društva HBA izabrao je i drugog urednika, dra Andriju *Živkovića*, kao pomoć dru Bakšiću. Tako će *Bogoslovska smotra* izlaziti kao glasilo teološkog društva HBA sve do 1944. godine, sve do njezina drugog utrućca. Izlaženje *Bogoslovske smotre* materijalno je bilo osigurano sa strane HBA. Materijalne su poteškoće ipak i dalje postojale, poglavito zato što nije bilo mnogo pretplatnika (samo 795 u najboljim godinama, to jest u godini 1924. i 1925.), a pretplate nisu bile isplaćivane. Godine 1941. BS pada na samo 600 primjeraka, a 1942. čak na samo 500 tiskanih primjeraka (usp. T. *Šagi-Bunić*, nav. dj., str. 357; J. *Buturac*, *Iz povijesti Hrvatske bogoslovske akademije 1922--1945*, u *Croatia Christiana Periodica* 1/1977/ str. 16). U stvari, *Bogoslovsku smotru* izdavala je HBA na svoj trošak, oslanjajući se na fondove koje su svojim darovima omogućili u prvom redu zagrebački nadbiskup dr Antun *Bauer*, biskup đakovački dr Antun *Akšamović* i sam profesor dr Fran *Barac*, dugogodišnji predsjednik teološkog društva HBA. Oni – svećenici – kojima je *Bogoslovska smotra* bila najviše namijenjena nisu joj pomogli, kako se očekivalo ili kako bi je trebali pomoći. Dr Fran *Barac* je na skupštini teološkog društva HBA sa zalošću u srcu morao ustanoviti: „Gospodo, neka mi se ne zamjeri, što se žalim na mnoge članove našega klera, koji bi lako mogli pripomoći financijski radu HBA – a ipak mnogi ne čine toga, kao da se HBA njih ne tiče!... Kler je naš u prošlosti toliko činio i žrtvovao za kulturu svoga naroda, za razvoj svoje hrvatske i crkvene knjige. Zar ćemo mi skrstiti ruke nad tim radom i uživati samo plodove?” (usp. T. *Šagi-Bunić*, nav. dj., str. 359).

No, poteškoće oko izdavanja *Bogoslovske smotre* nisu bile samo materijalne naravi. Za to stanje nije krivnja samo u „nedovoljnoj potpori sa strane svećenstva” (iz spisa dra A. *Živkovića*, navod kod T. *Šagi-Bunić*, nav. dj. 360), nego i na članovima HBA. U HBA i u BS surađivali su ljudi koji su se tada nalazili u zaoštrenom sukobljavanju dviju struja (križari i domagojci) katoličkog pokreta između dva rata, koji je tako štetno djelovao na daljnji razvoj katoličkog pokreta u nas i koji svoje posljedice u našoj sredini ima još i danas. Bila je to naša nesreća, nesreća koja još uvijek postoji među nama!

Godine 1939. uredništvo *Bogoslovske smotre* preuzimaju dr Đuro *Gračanin* i dr Janko *Oberški*. Opseg se u to doba povećava na 6 svezaka po 5 tiskanih araka godišnje.

Posljednji broj *Bogoslovske smotre* u izdanju teološkog društva Hrvatska bogoslovska akademija izišao je ratne godine 1944. Bio je to omanji svezak za čitavu tu godinu. U 1945. godini BS više nije mogla izaći, jer su „prilike postale jače nego i najsnažnija volja i pregnuće” (riječ dr A. *Živkovića*, koje navodi T. *Šagi-Bunić*, nav. dj., str. 361). Poteškoće na koje je u novoj situaciji poslije rata nailazilo teološko društvo HBA bile su i poteškoće *Bogoslovske smotre*. HBA zatražila je 1945. od nove državne vlasti NR Hrvatske dopuštenje za daljnji opstanak i djelovanje. Ona je to dopuštenje i dobila. Potom je HBA zatražila dopuštenje da smije izdavati *Bogoslovsku smotru*, ali na to traženje nikad nije dobila odgovor. Sa strane državnih vlasti traženo je da teološko društvo HBA svoja pravila uskladi s novim državnim zakonom o društvima. Uprava Hrvatske bogoslovske akademije, kojoj je tada bio predsjednikom dr Janko *Oberški*, to je i učinila, ali dopuštenje

za izdavanje *Bogoslovske smotre* ipak nije podijeljeno (usp. T. Šagi-Bunić, nav. dj., str. 361). Tako je poslije 1944. godine nastupila najdulja kriza u izdavanju *Bogoslovske smotre*. Predsjednik HBA sazvaio je 4. listopada 1948. godine sastanak Odbora HBA na kojem je zaključeno „da se provede likvidacija HBA na taj način: da se imovina Staroslavenskog odsjeka (to je bio odsjek unutar HBA. op. moja) preda novo-osnovanom društvu (tj. Staroslavenskoj Akademiji), a ostatak imovine HBA prema pravilima uruči Nadbiskupskom duhovnom stolu u Zagrebu” (Iz Izvještaja dra A. Živkovića, navodi T. Šagi-Bunić, nav. dj., str. 362). Tako je *Hrvatska bogoslovska akademija* i formalno godine 1948. prestala postojati. Time je izdavanje BS bilo za duži niz godina onemogućeno.

Godine 1962. Fakultetsko vijeće Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu odlučilo je ponovno izdavati *Bogoslovsku smotru*. Prof. dr Janko Oberski, koji je tada bio predsjednik Hrvatskog književnog društva, ovlašten je da stupi u vezu s prof. Lukom Perinićem, koji je tada bio upravitelj HKD-a. Za glavnog urednika nove *Bogoslovske smotre* Fakultetsko je vijeće izabralo prof. dra Đuru Gračanina, a za odgovornog urednika prof. dra Tomislava Šagi-Bunića. Bilo je odlučeno da BS izlazi dvaput godišnje. Budući da je Vijeće 1963. godine prihvatilo ponudu HKD-a da ono preuzme troškove oko tiskanja i slanja BS, glavni urednik dr Đuro Gračanin podnio je ostavku, pa je prvi broj obnovljene *Bogoslovske smotre*, koji je uredio dr Gračanin, na brzinu potpisao „in veste” urednika dr Ivan Škrebliin kao odgovorni urednik. Za daljnjeg je glavnog urednika izabran prof. dr Jordan Kuničić. Prvi je broj BS primljen vrlo pozitivno. Tiskano je 1500 primjeka. Od tada pa do danas *Bogoslovska smotra* izlazi redovito. Prve tri godine izlazila je dvaput godišnje, a od godine 1966. izlaze četiri broja godišnje, s time da svake godine izlazi jedan dvobroj. Od godine 1966. jedan broj – obično dvobroj – donosi radove Teološko-pastoralnog tjedna za svećenike koji se održava svake godine u Zagrebu. Ove godine BS slavi jubilej i u odnosu na izdavanje tih radova: ove godine *Bogoslovska smotra* po *petnaesti* put objavljuje spomenute radove.

Od godine 1966. pa do kraja 1969. uz glavnog urednika postoji i tehnički urednik, dr Josip Turčinović. Od prvog broja godine 1970. glavnom je uredniku dru Jordanu Kuničiću Vijeće dodijelilo dra Adalberta Rebića kao drugog urednika. Te godine dr Jordan Kuničić iz zdravstvenih razloga moli Vijeće da ga oslobodi dužnosti glavnog urednika. Vijeće je udovoljilo njegovoj molbi i urednikovanje *Bogoslovske smotre* predaje novoizabranom glavnom uredniku dru Adalbertu Rebiću. S početkom godine 1977. glavnom su uredniku dru Adalbertu Rebiću pridodana još dva urednika: profesor moralke dr Marijan Valković i profesor osnovnog bogoslovlja dr Tomislav Ivančić. Kroz sve vrijeme odgovorni je urednik bio dr Ivan Škrebliin. Poslije njegove smrti, godine 1979, glavni urednik dr Adalbert Rebić postaje i odgovornim urednikom.

Godine 1977. za *Bogoslovsku smotru* nastupaju nove poteškoće. 13. prosinca 1977. godine Hrvatsko književno društvo saopćilo je Fakultetskom vijeću odluku Upravnog odbora HKD-a od 13. prosinca iste godine da više neće biti nakladnikom *Bogoslovske smotre* te Vijeću vraća rukopise za 4. broj BS koji je inače trebao izaći za Božić. Hrvatsko književno društvo je kroz 15 godina

nakladništva bez sumnje učinilo goleme usluge *Bogoslovskoj smotri*. HKD je 1963. rado preuzelo nakladništvo BS i kroz 15 godina vodilo je brigu oko tiskanja i razaslanja BS kao i oko financiranja BS. Za sve to *Bogoslovska smotra* duguje zahvalnost HKD-u. Razlog otkaza nakladništva bio je u prevelikim dugovima pretplatnika BS. Dr Antun *Ivandija*, predsjednik HKD-a, na sjednici izjavljuje da su razlozi otkazivanja nakladništva isključivo financijske naravi i da nema nikakvih drugih razloga.

Fakultet je tada bio prinuđen tražiti novog nakladnika, budući da sam nije kadar stvoriti samostalna financijska sredstva i organizirati administraciju. Fakultetsko je vijeće na svojoj sjednici 25. veljače 1978. godine zaključilo da se „zamoli Centar Kršćanska sadašnjost da pomogne Fakultetu i preuzme nakladništvo i financiranje *Bogoslovske smotre*. Centar KS je molbu Fakulteta prihvatio i Uredništvo je s njime sklopilo ugovor – isti ugovor kakav je Uredništvo bilo učinilo s predstavnicima HKD-a – koji je Fakultetsko vijeće na svojoj sjednici 11. ožujka prihvatilo. Tako je Kršćanska sadašnjost preuzela nakladništvo *Bogoslovske smotre*.

U prvom broju *Bogoslovske smotre* – zapravo 4. broj 1977. godine – koji je preuzela Kršćanska sadašnjost dekan Fakulteta dr Tomislav *Šagi-Bunić* napisao je opširan prikaz povijesti izlaženja *Bogoslovske smotre* kao i povijest nastanka i opstanka teološkog društva Hrvatska bogoslovna akademija, s kojim je BS bila životno vezana, pod naslovom *Apel čitaocima 'Bogoslovske smotre'* (BS XLVII /1977/ 353–376).

Tako, eto, *Bogoslovka smotra* ove godine doživje starost od 70 godina i radni staž od 50 godina. Rijetki jubilej za jedan takav časopis u tako malom narodu kao što je naš hrvatski narod. Danas, nakon 70 godina od izlaska prvoga broja *Bogoslovske smotre* i 50 godina izlaženja, možemo s ponosom pogledati u njezinu prošlost. *Bogoslovka smotra* borila se s mnogim poteškoćama, najviše s onima financijske naravi, ali ih je uspijevala nadvladati.

Danas se o razvoju suvremene hrvatske teološke znanosti ne može govoriti bez *Bogoslovske smotre* kao glavnog i gotovo jedinog hrvatskog stručnog teološkog časopisa koji je kroz 70 godina suvremenim hrvatskim teolozima bio glavno sredstvo komunikacije teoloških saznanja. *Bogoslovka smotra* je najbolji pokazatelj putova hrvatske teološke misli u zadnjih 70 godina. Ona je riznica teološkog znanja, neiskopani rudnik dragocjenog teološkog blaga. U njoj su pisali, i tako svoja teološka saznanja drugima priopćivali, naši najglasovitiji teolozi ovog stoljeća. Da nabrojimo samo neke kojih više nema među nama: S. Bakšić, F. Bulić, I. Bock, H. Bošković, P. Buturac, J. Buturac, I. Cenkić, Đ. Gračanin, P. Grabić, I. Guberina, J. Kuničić, D. Mandić, J. Pavić, J. Oberški, S. Ritig, A. Spiletak, F. Sanc, I. Škreblin, U. Talija, V. Vanino i A. Zaninović i mnogi još zivi teolozi, bilo profesori Katoličkog bogoslovnog fakulteta, bilo profesori teologije na drugim teološkim učilištima.

Stupajući u 70. godinu starosti i u 50. godinu izlaženja, *Bogoslovka smotra* i dalje želi ispunjavati svoju zadaću u hrvatskom narodu. *Bogoslovka smotra* je stručni časopis Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu te stoga „integralni dio djelatnosti Fakulteta u izvršavanju njegove zadaće” (*Statut Fakulteta*, čl. 114 i čl.

116 par. 1). Ona je oruđe pomoću kojega Fakultet također treba postizati svoju svrhu, to jest: „njegovati i promicati svete discipline, kao i one koje su s ovima u vezi, na pomoć narodu Božjemu, a posebno svetoj hijerarhiji, u jačanju kršćanske vjere, kako bi se ona što potpunije razumijevala, uvijek cjelovito čuvala, rasla i širila; u nastojanju oko tih ciljeva ima se pred očima ukupnost života sve zajednice, sa željom za dijalogom s rastavljenom braćom, s nekršćanima i s onima koji ne vjeruju; a u svemu se poglavito pazi na one potrebe Crkve kojima treba izići u susret u našim krajevima” (*Statut Fakulteta*, čl. 3). *Bogoslovska smotra* Fakultetu poglavito služi u tome da on može s uspjehom „promicati teološki napredak primijenjujući sva sredstva koja su potrebna i korisna za znanstveno-istraživački rad u tim disciplinama i za priopćenje postignutih rezultata drugima” (čl. 3a). *Bogoslovska smotra* treba pomoći Fakultetu da on ostvari „jednu osobito važnu funkciju istraživanja, tj. funkciju prevođenja evandeoske poruke u ispravne kulturne izraze raznih naroda” (Papa *Ivan Pavao II*, *Sapientia christiana*, 66–67 i *Il Contributo della Chiesa al progresso della cultura*, u: *L'Osservatore Romano*, 20. srpnja 1979. str. 2). Ona, dakle, i ubuduće želi promicati teologiju u našoj sredini. Želi produbiti svoju osjetljivost za konkretne duhovne i pastoralne probleme u našoj sredini i pružati čitateljstvu solidne proke tih problema. Želi postati časopis ujedinjavanja svih naših teoloških sila, stvaranja novih teoloških kadrova. Želi svojim čitateljima dati solidnu, zrelu i sigurnu teološku orijentaciju za sadašnjost i budućnost. Želi nadalje ostati na razini evropske i svjetske teologije. U tu svrhu želi otvarati nove putove i nove vidike u produblivanju teološke spoznaje. Pri tom, dakako, *Bogoslovska smotra* neće zaboraviti stare, već dobro utrte putove starodrevne teologije.

Prilikom ovog našeg zajedničkog jubileja pozivamo ponovno sve teologe hrvatskog jezičnog područja da budu više povezani s *Bogoslovskom smotrom*, da se njome, kao sredstvom priopćivanja svojih teoloških saznanja drugima u našoj sredini, više služe. *Bogoslovska smotra* mora biti briga sviju nas zajedno. Ona je – htjeli ili ne htjeli – odraz naše hrvatske teološke situacije. Kad je već u svojim počecima bila tako bogata raznolikim teološkim radovima, kako da to ne bude danas, nakon 70 godina, danas, nakon II. vatikanskog sabora, nakon „aggiornamenta” Crkve koji je poduzeo blage uspomene papa *Ivan XXIII*, danas, kad je svugdje u svijetu teologija doživjela zavidan znanstveni razvoj i opće priznanje kao *znanost* i to znanost koja vodi čovjeka k Bogu. Dakako, to ne ovisi samo o teolozima, piscima članaka, nego i o kleru i svim katoličkim i uopće kršćanskim intelektualcima koji *Bogoslovsku smotru* vole, cijene, čitaju i nadalje *kupuju* odnosno *plaćaju*, jer samo tako omogućuju da *Bogoslovska smotra* među nama živi i dalje, da i ubuduće bude sredstvo komuniciranja i zbližavanja teologa i pastoralnog klera i svih ostalih kršćanskih intelektualaca. Ovdje ne mogu ne prizvati u pamet riječi koje je napisao dr *Fran Barac*, moj predšasnik, prije 43 godine, u *Predgovoru* 25. godištu BS: „Svećenik treba da je razvijene inteligencije i gorljivog srca. On treba da gleda na goleme poljane ljudskog umovanja sa željom da uživa u studiju, u metodičkom radu i da sebi izradi umijeće, kako će točno i razgovjetno drobiti svojim slušateljima, što je sam duboko proučio i shvatio... Svećenik mora da posegne i za težim naučnim filozofskim i bogoslov-

skim štivom. U izvorima i na izvorima bogoslovskih znanosti, u širem značenju riječi, mora da traži i da nađe istinske i duboke odgovore na suvremene probleme... Pored poznatih svjetskih autora i revija, komu je to moguće, mora da svećenik postojano prati i znanstveni rad naših trudbenika" (usp. F. Barac, U dvadeset i peto godište... BS XXV /1937/ str. 11). Doista bi bilo opasno kad bi se suvremeni svećenik zadovoljio samo profanom laičkom i lakom literaturom i poslije svršena studija više ne bi pratio razvoj teološke znanosti ili uopće više ne bi čitao bogoslovske odnosno teološke radove. U naše se vrijeme svi trudbenici cijelog svog života osposobljuju, permanentno naobražavaju na posebnim seminarima i pomoću posebnih udžbenika i revija stižu nova saznanja. Zar da danas *samo* svećenik – nositelj i podupiratelj hrvatske kulture u prošlosti – više ne osjeća potrebu za stručnim usavršavanjem obogaćivanjem cijelog svog života?! Bilo bi to ne samo opasno nego za svećenika i pogibeljno! Ta o njegovu znanju, o njegovoj stručnoj spremi ovisi duhovna sudbina mnogih ljudi koji su mu povjereni.

Ne možemo a da pri kraju ne odamo zahvalnost svim *urednicima* koji su prije mene svim bičem i žičem radili na dobru *Bogoslovske smotre*. To su: dr Josip Pazman, dr Edgar J. Leopold, dr Fran Barac, dr Stjepan Bakšić, dr Đuro Gračanin, dr Janko Oberški, dr Jordan Kuničić i dr Ivan Škreblin. Dugujemo zahvalnost i svima koji su u BS objavljivali radove. Neka Svevišnji svima nagradi trud!